

GEEN PLAATS VOOR MENSENHANDEL

Stappenplan

Hieronder wordt het stappenplan beschreven dat u doorloopt bij signalen of vermoedens van mensenhandel. Het stappenplan helpt u bij het onderzoeken van uw vermoedens en het afwegen van uw handelingsmogelijkheden.

Het ondersteunt u om:

- signalen van dwang en uitbuiting te herkennen, te onderzoeken en te duiden
- een zorgvuldige afweging te maken of doorbreking van het beroepsgeheim nodig en gerechtvaardigd is
- de stappen te zetten die er toe leiden dat hulp en bescherming wordt geboden aan de cliënt of een ander en dat het geweld of de uitbuiting stopt

I START

1. IN KAART BRENGEN EN DOCUMENTEREN VAN SIGNALLEN

Verzamel aanwijzingen en leg deze vast in dossier.
Voor de signalenlijsten kijk op de website van het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland. <http://veiligheidshuiszeeland.nl>

2. COLLEGIAAL ADVIES; ZO NODIG (ANONIEM)

Raadplegen van Zorgcoördinator mensenhandel Zeeland:
zorgcoördinatie mensenhandel@veiligheidshuiszeeland.nl

3. ZO MOGELIJK BESPREKEN MET DE CLIËNT

Raadplegen van Zorgcoördinator mensenhandel Zeeland:
zorgcoördinatie mensenhandel@veiligheidshuiszeeland.nl

4. WEGEN VERZAMELDE INFORMATIE

Zo nodig advies vragen aan collega of
Zorgcoördinatie mensenhandel Zeeland:
zorgcoördinatie mensenhandel@veiligheidshuiszeeland.nl

Indien vermoedens ongegrond:
geen stappen meer

5. BESLISSSEN: ZELF HULP ORGANISEREN OF MELDEN

Risico af te wenden?

Ja

Nee

Risico niet meer
af te wenden?

Reële kans op schade?

Nee

Toestemming
slachtoffer?

Ja

Dreigt er ernstig gevaar?

Nee

Ja

5a Zelf hulp bieden of organiseren

Hulp organiseren
Monitoren
Indien nodig alsnog melden
Advies voor organiseren hulp:
Zorgcoördinator mensenhandel

5b Melden

-Meld Misdaad Anoniem: 0800-7000
-Politie: mensenhandelteam (AVIM)
-Bij minderjarigen: volg altijd meldcode
Veilig Thuis

Acuut gevaar:
Bel 112 (nood)

STAP 1

Breng de signalen die een vermoeden bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze zorgvuldig en zo feitelijk mogelijk vast in het dossier.

Maak een duidelijk onderscheid tussen feiten, omstandigheden (gebeurtenissen), waarneming, interpretaties en bronnen

Leg de stappen die u zet, wie u heeft geraadpleegd, wat daarin is afgesproken en de besluiten die worden genomen vast in het dossier.

Stap 1 is het in kaart brengen van de signalen en deze zo zorgvuldig en feitelijk mogelijk vast leggen in het dossier. Leg ook gegevens die de signalen tegenspreken of in twijfel brengen vast. Het is belangrijk vermoedens zo concreet mogelijk te maken. Een manier om informatie te ordenen is het maken van een onderscheid tussen feiten, omstandigheden/gebeurtenissen, waarneming, interpretaties en bronnen. Voor signalenkaarten mensenhandel raadpleeg de website van het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland.

Een overzicht van de eigen informatie helpt om de zaak duidelijk te krijgen zodat in een later stadium anderen gericht geraadpleegd kunnen worden. Daarmee wordt bovendien voorkomen dat het probleem onbedoeld wordt verergerd doordat onduidelijke zorgen met collega's of anderen worden besproken of preciaire informatie uitlekt. Het is belangrijk dat u reageert op 'alarmbellen' die bij u afgaan. Dat kan gaan om concrete en feitelijke informatie die u krijgt over dwang en uitbuitingspraktijken. Maar het kan ook gaan om signalen die worden ingegeven door uw intuïtie, de zogenoemde 'niet-pluis gevoelens'. In de praktijk blijken professionals instinctief en op basis van ervaring een goed gevoel te hebben voor situaties waar wellicht meer achter schuil gaat. Neem deze waarschuwingssignalen altijd serieus en zie ze als aanleiding om nog eens goed naar de situatie te kijken.

STAP 2

Collegiaal advies; zo nodig (anoniem) raadplegen van externe deskundigen

Bespreek uw vermoedens met een deskundige collega (indien aanwezig een gemandateerde collega of leidinggevende).

Vraag zo nodig advies aan bij de Zorgcoördinator mensenhandel.

Gezien de complexiteit van mensenhandel en de veiligheidsrisico's voor zowel de cliënt als de professional is het verstandig altijd advies te vragen bij collega's en/of deskundigen. Collegiale consultatie vindt in eerste instantie plaats met een (deskundige) collega binnen de eigen organisatie.

Advies kan ook gevraagd worden aan de Zorgcoördinator mensenhandel. Overleg met externe deskundigen vindt altijd plaats op basis van anonieme cliëntgegevens. In de collegiale consultatie (intern en/of extern) kunnen de volgende vragen aan de orde komen:

- Beoordeling signalen: zie ik het goed?
- Kan ik mijn vermoedens met de cliënt bespreken?
- Welke stappen kan ik zetten om de cliënt (of een ander) te beschermen en te helpen?

Uitgangspunt is dat signalen en vermoedens altijd met de betrokkene besproken worden. Dit is ook van belang voor de vertrouwensrelatie die u met hem/haar heeft. Soms kunnen er echter goede redenen om dit niet te doen. Dat kan het geval zijn wanneer bespreking de veiligheid van uzelf, de betrokkene of een ander in gevaar kan brengen of omdat u goede redenen heeft om te veronderstellen dat de betrokkene dan het contact zal verbreken en uit zicht zal verdwijnen. Gezien de aard van het misdrijf zal dit bij mensenhandel eerder het geval zijn dan bij bijvoorbeeld kindermishandeling. Het is verstandig om een besluit om vermoedens niet met de cliënt te bespreken altijd in overleg met deskundigen te nemen en de overwegingen die tot dit besluit leiden vast te leggen in het dossier.

Breng in kaart welke andere bronnen van informatie er zijn behalve u en de betrokkene zelf. Welke andere professionals zijn rechtstreeks betrokken en beschikken zij mogelijk over aanvullende informatie die relevant is of die uw vermoedens kunnen staven of ontkrachten? Of participeert u in samenwerkingsverbanden waarin deskundigen deelnemen met wie u uw vermoedens op basis van anonieme cliëntgegevens kunt bespreken?

STAP 3: ZO MOGELIJK BESPREKEN MET DE CLIËNT

Bespreek uw vermoedens met de betrokkene.

Leg hem/haar het doel van het gesprek uit.

Benoem de feiten die u heeft vastgesteld en de waarnemingen die u heeft gedaan zonder daarover een oordeel te geven.

Nodig de betrokkene uit om hierop een reactie te geven.

Kom pas na deze reactie met een evt. interpretatie van wat u heeft gezien, gehoord of waargenomen.

Bespreek evt. vervolgstappen en afspraken met de hem/haar.

In het gesprek komt in ieder geval aan de orde:

- het doel van het gesprek;
- de signalen die de professional heeft waargenomen;
- de reactie van betrokkene op de waarnemingen van de professional
- eventuele vervolgstappen en afspraken.

Indien nodig worden samen met betrokkene vervolgstappen afgesproken. Deze kunnen bijvoorbeeld inhouden dat de professional contact opneemt met andere betrokken partijen, zelf hulp biedt of organiseert of een melding doet. Uitgangspunt is dat u zich inspant om toestemming van hem/haar te krijgen voordat u derden betreft en/of een melding doet. Heeft de betrokkene hier bezwaar tegen, dan kunt u tijdens het gesprek kijken hoe u aan deze bezwaren tegemoet kunt komen.

Blijven de bezwaren van de betrokkene bestaan en worden de vermoedens in het gesprek niet weggenomen of versterkt, dan moet u een afweging maken tussen de bezwaren van de betrokkene en de noodzaak hem/haar (of een ander) tegen het geweld of de uitbuiting te beschermen.

Het bespreekbaar maken van vermoedens van dwang is meestal geen gemakkelijke opgave, niet voor u en niet voor uw cliënt. Bovendien kunnen culturele verschillen, het stigma op bijv. seksualiteit, schaamtegevoelens, angst voor de eigen veiligheid of die van dierbaren en andere zwaarwegende belangen voor het slachtoffer een rol spelen, zoals de financiële zorg voor kinderen of familie. Of het handig is om direct tot de kern van de zaak te komen of een meer omtrekkende beweging te maken in uw gesprek met de betrokkene kunt u zelf het beste beoordelen. Het helpt in ieder geval om open vragen te stellen en te luisteren naar hem/haar: diens 'taal en achtergrond' aangaande

seksualiteit, haar of zijn kijk op de situatie en de reactie op zorgen die u uitspreekt. Straal acceptatie uit maar wees ook duidelijk over uw eigen positie. Vraag naar de beleving van hem/haar.. Wat houdt haar of hem bezig? Wat nu? Wat denkt zij of hij dat nodig (of juist niet) is? De technieken van motiverende gespreksvoering kunnen hier behulpzaam zijn om de ambivalentie waar slachtoffers vaak in zitten boven tafel te krijgen of iemand te motiveren om (toestemming te geven om) melding te doen.

I STAP 4: WEGEN VAN DE VERZAMELDE INFORMATIE

Weeg op basis van de signalen, het ingewonnen advies en het gesprek met de betrokkene de risico's op geweld, dwang en uitbuiting.

Weeg de aard en de ernst van de risico's.

Bespreek uw weging (anoniem indien geen toestemming) met een deskundige collega of de Zorgcoördinator mensenhandel.

U beschikt nu over redelijk veel informatie: de beschrijving van de signalen, de uitkomst van uw gesprek met een collega of externe deskundige, de uitkomst van uw gesprek met de betrokkene. Op basis van deze informatie maakt u een inschatting van het risico op mensenhandel, de ernst van de situatie en de kans dat er (verdere) schade ontstaat bij hem/haar of een ander. Het kan nodig zijn bij deze afweging (opnieuw) hulp in te roepen van deskundigen, zoals de Zorgcoördinator mensenhandel.

Bij uw afweging kunt u de volgende vragen nalopen:

- *Wat zijn de concrete feiten en omstandigheden (gebeurtenissen)?*
- *Welke afzonderlijke informatiebronnen liggen daaraan ten grondslag?*
- *Wat heb ik waargenomen (zien, horen, ruiken, voelen)?*
- *Welke interpretatie (betekenis/oordeel) heb ik verbonden aan mijn waarnemingen?*
- *Heb ik mijn waarnemingen voldoende getoetst of kunnen toetsen bij collega's, deskundigen en de betrokkene?*
- *Hoe schatten zij de situatie in?*
- *Is er in mijn oordeel sprake van (een reëel risico op) geweld of gevaar?*
- *Hoe denkt de betrokkene over mijn zorgen, vermoedens en voorgestelde vervolgstappen?*
- *Welke hulp geeft de betrokkene aan nodig te hebben?*
- *Is hij/zij bereid om aangifte te doen?*
- *Welke vervolgstappen/acties stelt hij/zij voor?*
- *Wordt daarmee voldoende bescherming geboden of is er naar mijn oordeel dan nog steeds sprake van een reëel risico op geweld of gevaar?*
- *Heb ik toestemming van de betrokken om (hulp van) derden in te schakelen en/of een melding te doen?*
- *Indien u uw vermoedens niet met de betrokkene hebt besproken: wat zijn hiervoor de redenen? Kan ik dit alsnog doen?*
- *Kan ik zelf hulp bieden of organiseren of heb ik daar anderen bij nodig?*
- *Heb ik voldoende informatie over de hulpmogelijkheden?*
- *Kan hulp voldoende bescherming bieden/het risico op geweld of gevaar afwenden?*
- *Wanneer de betrokkene geen hulp wil en/of geen toestemming geeft om te melden: heb ik er alles aan gedaan om toestemming te krijgen?*
- *Zijn er redenen om zonder toestemming toch over te gaan tot het doen van een melding?*

STAP 5: BESLISSEN: ZELF HULP BIEDEN OF ORGANISEREN OF MELDEN

Op basis van de afweging die u in stap 4 heeft gemaakt, beslist u of u zelf voldoende hulp en bescherming kan bieden of een melding doet.

De beslissing maakt u door het risico en de kans op schade in te schatten:

Is het risico af te wenden, dan kunt u zelf hulp bieden of organiseren.

Is het risico niet af te wenden en dreigt er ernstig gevaar of is er een reële kans op schade, dan moet u een melding maken.

Geeft de betrokkene geen toestemming? Dan kunt u in geval van ernstige dreiging toch een melding maken. Er is dan sprake van een conflict van

Om te bepalen of er sprake is van een conflict van plichten kunt u zichzelf de volgende vragen stellen:

- Levert zwijgen ernstige schade op voor de betrokkene zelf of voor een ander?
- Kan ik door te spreken die schade voorkomen of beperken?
- Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik het beroepsgeheim moet doorbreken?
- Heb ik alles geprobeerd om toestemming tot doorbreking van de betrokkene te krijgen? Zo nee, waarom niet?
- Kom ik in gewetensnood door het handhaven van de geheimhouding?
- Als ik besluit tot doorbreking: met wie spreek ik dan, aan wie verstrek ik welke informatie en waarom? Bij de afweging speelt ook de positie van de betrokkene een rol. Bevindt deze zich in een afhankelijkheids-situatie waardoor hij of zij minder goed of niet in staat is zelf op te treden tegen het geweld of op eigen kracht het geweld te stoppen, dan is doorbreking eerder gerechtvaardigd.

U kunt hulp vragen bij deze beslissing bij de Zorgcoördinator mensenhandel: dit is nog geen melding. Bij een advies blijft de verantwoordelijkheid om te handelen en vervolgstappen te zetten bij u liggen. U vraagt op basis van anonieme gegevens advies of u zelf hulp kunt bieden of een melding moet maken. Bij een advies hoeft u dus uw beroepsgeheim niet te doorbreken. De Zorgcoördinator mensenhandel kan ook helpen om hulp en opvang te organiseren.

5A: VOORTZETTEN EN VOLGEN VAN DE (EIGEN) HULP EN ZO NODIG ALSNOG MELDEN

Zijn uw vermoedens niet weggenomen, maar:

Is er geen aanleiding voor onmiddellijke melding en bent u van mening dat u de betrokkene (of een ander) redelijkerwijs zelf voldoende kan beschermen tegen het risico op geweld of gevaar, organiseer dan de noodzakelijke hulp.

Volg de effecten en voortgang van deze hulp.

Doe (alsnog) een melding als uw vermoedens blijven bestaan of worden versterkt.

Informeer de betrokkene tenzij...

Op basis van uw afweging kunt u het besluit nemen om het contact met de betrokkene voort te zetten en zelf hulp te bieden of te organiseren. Dit kan wanneer de situatie geen aanleiding geeft om direct te melden en u zelf in staat bent om voldoende bescherming te bieden of gespecialiseerde hulp in te schakelen, gelet op uw competenties, verantwoordelijkheden en professionele grenzen. In dat geval spant u zich in om de noodzakelijke hulp te verlenen of die elders in gang te zetten. U kunt ook terecht bij de Zorgcoördinator mensenhandel. Volg de effecten van deze hulp. Blijven uw vermoedens bestaan of worden deze sterker, dan doet u alsnog een melding. U brengt de betrokkene hier van op de hoogte tenzij dat niet kan in verband met de veiligheid van hem/haar een ander of uzelf, of wanneer u redelijkerwijs kunt aannemen dat betrokkene dan uit beeld verdwijnt.

I 5B: MELDEN

Indien de betrokkene toestemming geeft kan bij de Zorgcoördinator worden gemeld. De Zorgcoördinator kan dan verdere actie initiëren en/of hulp organiseren. Dit kan alleen als u met de betrokkene bent overeengekomen een derde partij in te schakelen en de daarvoor nodige gegevens te verstrekken.

Heeft u ernstige vermoedens, is er een reële kans op schade of dreigt er ernstig gevaar voor de veiligheid van de betrokkene, dan doet u zo snel mogelijk een melding. De melding kan door uzelf gedaan worden of door een binnen de instelling aangewezen persoon.

U heeft dan de volgende mogelijkheden, afhankelijk van of u anoniem wilt blijven en of er sprake is van acuut gevaar:

- **Meld Misdaad Anoniem:** wanneer u anoniem wilt blijven en er geen sprake is van ernstig en actueel dreigend gevaar (noodsituatie), tel: 0800 - 7000.
- Het **team mensenhandel** van de **politie:** wanneer anonimiteit niet nodig of gewenst is. U kunt dan gevraagd worden een getuigenverklaring af te leggen.
- **Veilig Thuis:** indien het een minderjarige betreft, tel: 0800-2000.

In geval van acuut gevaar schakelt u altijd eerst de politie in: **bel 112 (nood).**